

LRFs energistrategi

Riksförbundsstämman 2011

Utgångspunkter

Bland LRF:s medlemmar finns redan minst 7 000 energiföretagare, ytterligare 7 000 utvecklingsbara verksamheter och en därutöver idag okänd potential. LRF ser det som en möjlighet och viktig uppgift för de gröna näringarna att vara med och leverera en del av lösningen för att nå en hållbar utveckling och ett samhälle oberoende av fossil energi. Skog, jord, trädgård och landsbygdens miljö kan i frågan om energiomställning tydligt bidra till ett hållbart samhälle. Produktion av förnybar energi kan erbjuda ny kompetens, en starkare landsbygd och ökad sysselsättning. För enskilda företagare inom de gröna näringarna finns utrymme för affärsmöjligheter i form av förnybar energi och klimatsmart produktion. Energiaffärer kan bidra till att livsmedelsproducenter sprider sina risker på en allt mer rörlig marknad samtidigt som klimatsmart produktion ger ökade förutsättningar att uppfylla målen i LRF:s livsmedelsstrategi.

Det skall vara marknaden och den enskilda markägaren som avgör hur mark och råvaror används. Många frågar sig om det är försvarbart att använda livsmedelsråvaror och åkermark för att producera bioenergi när hundratals miljoner människor inte har mat för dagen. Men svälten beror inte på en fysisk brist på livsmedel utan på dåliga socioekonomiska och politiska förhållanden som leder till låg köpkraft och bristande incitament att investera och producera. LRF menar, med stöd av en rad internationella rapporter, att det finns goda möjligheter att genom ökad avkastning öka den globala livsmedelsproduktionen för att tillgodose en ökande befolknings behov av såväl livsmedel och bioenergi som industriråvara. Merparten av bioenergin i Sverige kommer dessutom från skogsmark där det inte finns någon konkurrens med livsmedel. I skogen finns också goda möjligheter att kraftigt öka tillväxten.

Marknaderna för förnybar energi är nya för många av LRF:s medlemmar. Nya marknader kräver många gånger ett helt nytt synsätt och där står LRF:s energistrategi och livsmedelsstrategi inför liknande utmaningar. LRF arbetar tillsammans med lantbrukskooperationen aktivt för att de gröna näringarnas potential som leverantör av råvara och förädlare av förnybar energi ska kunna utvecklas. För att stärka medlemmarnas möjligheter ytterligare beslutade LRF på riksförbundsstämman 2010 att utarbeta en energistrategi.

Innehållsförteckning

Utgångspunkter	1
Innehållsförteckning.....	2
Syfte och Mål	3
Energistrategins fokusområden.....	3
Företagsutveckling	4
Näringspolitik och opinionsbildning.....	6
FoU och teknikutveckling	6
Oberoende av fossil energi.....	7
Styrelsen föreslår stämman besluta.....	8

Syfte och Mål

Med utgångspunkt från den vägledning som finns i LRF:s färdplan har riksförbundsstyrelsen fastställt mål och syfte för strategin som följer:

Syfte att stärka den enskilda medlemmens förutsättningar att på företagsnivå och i samverkan med t.ex. föreningar och nätverk ta tillvara affärsmöjligheter på energimarknaderna och skapa förutsättningar för en fortsatt omställning till ett hållbart energisystem

Mål att öka lönsamheten inom de gröna näringarna genom produktion av förnybar energi och energieffektivisering/resurseffektivisering

LRF ska verka för att förutsättningar skapas så att möjligheterna att i Sverige hållbart producera förnybar energi från de gröna näringarna utnyttjas fullt ut. De gröna näringarnas bidrag och potential inom förnybar energi ska ses som en positiv och viktig dellösning på energi- och klimatfrågorna. På energiområdet är skogsägarföreningarna och andra föreningsföretag tydliga samverkanspartners för den enskilda medlemmen.

Identifierade potentialer – delmål att arbeta för. Jämfört med 2008:

- öka biobränsleuttaget från skogen med 25 TWh till år 2020
- öka bioenergiproduktionen från jordbruket inklusive gödsel med minst 5 TWh till år 2020
- öka produktionen av förnybar el från landbaserad vindkraft och småskalig vattenkraft med 15 TWh till år 2020
- öka resurseffektiviteten i de gröna näringarna med 20 % till år 2020

Energistrategins fokusområden

För att stärka den enskilda företagarens förutsättningar att ta tillvara affärsmöjligheter på energimarknaderna och skapa förutsättningar för en omställning till ett hållbart energisystem kommer LRF:s energistrategi fokusera på att:

- stärka den enskilda medlemmens/företagets möjligheter till affärer som energiföretagare
- stärka konkurrenskraften och skapa goda produktionsvillkor för förnybar energi
- medverka till snabb överföring av ny forskning till teknikutveckling på gårdsnivå
- underlätta för enskilda företagare att energieffektivisera och sträva mot ett fossilfritt företagande

Det är sannolikt inom dessa områden som LRF kan göra skillnad för att uppnå strategins mål.

Omvärldsbevakning på alla nivåer är en förutsättning för att LRF ska kunna ligga i framkant. Målsättningen är att ge medlemmarna/företagarna möjlighet att nå så god lönsamhet som möjligt i energiföretagandet både på kort och lång sikt. Ambitionen är att hela tiden ligga steget före i utvecklingen, men inom ett dynamiskt område som utvecklas snabbt och där den globala påverkan är stor är det svårt att ligga steget före och samtidigt göra rätt.

Sveriges bönder har unika naturtillgångar i såväl skog som åkermark och det finns mycket goda förutsättningar för vindkraft. I de gröna näringarna är förutsättningarna också goda för att öka energieffektiviteten, samt förändra och minska energianvändningen. Detta skapar betydande affärsmöjligheter då medlemmarna kan leverera bioenergi och förnybar el. För kunderna innebär det konkurrenskraftiga, leveranssäkra och miljömässigt bra alternativa möjligheter inom samtliga energislag.

Vilka insatser inom de olika fokusområdena som behövs varierar från energislag till energislag. T.ex. när det gäller vindkraft finns behov av att påverka hela processen för etablering, medan det för biogas krävs insatser för att få bättre lönsamhet. Frågor om infrastruktur är viktiga för båda områdena. Efter ytterligare analyser kommer LRF att återkomma till vilka åtgärder som behövs på respektive energimarknad och i olika delar av värdekedjan.

Företagsutveckling

Energianvändningen är en strategisk fråga för alla företag. De gröna näringarnas möjligheter att leverera energi till andra har ökat och i detta finns en stor affärspotential. En effektiv energianvändning frigör resurser samt förbättrar konkurrenskraften både direkt och indirekt genom ökad trovärdighet på marknaden. Energiföretagaren har därutöver unika möjligheter till egenförsörjning vilka bör vägas mot de externa affärsmöjligheterna.

Det finns tre huvudsakliga områden för insatser på företagsnivå som har betydelse för den enskilda medlemmen: 1) Leverans av förnybar energi, 2) Energi-/resurseffektivisering samt 3) Omställning till förnybar energi, däribland egenanvändning av de energiresurser som finns på gården och samarbete med andra företag i närområdet.

En stor del av Sveriges energiförsörjning består idag av bioenergi. LRF:s dialog med energibranschen har tydligt visat på de viktigaste marknaderna. Merparten av bioenergin kommer från skogen. Hälften av värdet i ett träd ligger i dess energiinnehåll och drygt 10 % av skogsägarens inkomster kommer från energived. Övrig skogsråvara säljs som timmer eller massaved till högre priser, och vedens energi ger inkomster i industriledet.

Priset på energived i andra delar av världen är fortfarande mycket lägre än i Sverige. Samtidigt finns en stigande global efterfrågan på timmer och fiberprodukter, till följd av ökad levnadsstandard i främst Asien, som bidrar till en stabil prisutveckling för timmer och massaved. Det är därför inte sannolikt att det kommer att bli lönsamt att ta en större andel av virket från skogen direkt till energi i närtid. De stora energiflödena från skogen kommer istället att komma från processer kopplade till större tillverkningsindustri. Grunden för skogsägaren är därmed lika för energi som för annan produktion; d.v.s. att öka tillväxten. För den som själv vill vidareförädla sin skog finns lokala möjligheter på energimarknaden. Ved och närvärme är exempel på detta.

Den förnybara energins affärsmöjligheter finns till stor del på lokala marknader. Förutsättningarna för företagsutveckling skiljer inte nämnvärt mellan energiföretagare och andra företagare inom de gröna näringarna. Liksom andra marknader är energimarknaderna aldrig i jämvikt - hela tiden skapas (och förändras) affärsmöjligheter. Utveckling av affärsmodeller och samverkansformer är också av vikt. LRF:s ställningstagande för förnybar energi är ett ja till marknadsmöjligheter och hållbar utveckling, inte ett val mellan olika förnybara eller fossila energislag.

Entreprenörskapet är avgörande för att lyckas. LRF:s insatser för att utveckla energientreprenörskapet har anpassats efter medlemmarnas behov av inspiration, verktyg och kunskaper som bidrar i processen att fundera ut, starta, driva och utveckla energiföretagandet. För att på bred front utveckla de olika energislagens marknader har LRF drivit projektverksamhet inom bioenergi, biogas och vindkraft. Ytterligare tillväxtområden är småskalig vattenkraft och solenergi. Åtgärderna har rört sig mellan FoU, företagsnära teknikutveckling, rådgivning, information, organisatoriska grepp och affärsutveckling eftersom förutsättningarna varit så varierande. I LRF:s fortsatta arbete tar vi vara på erfarenheterna, som dessutom pekar på ett behov av stöd till medlemmarna i omvärldsbevakning och analys av marknaderna.

Företagare i de gröna näringarna kan erbjuda lokalt producerad energi med den ökade leveranstrygghet som diversifiering ger. Energi är dock en anonym produkt. Möjligheterna att ladda energiprodukter med värden har i vart fall hittills varit begränsade. Därtill medför val av energislag mer än bara att välja en produkt. Energi är en systemfråga och byte av energislag kan kräva stora investeringar och förutsätter långsiktiga beslut. Detta påverkar förändringstakten och benägenheten att byta energislag, t.ex. för stallar, torkar och växthus.

LRF:s roll i arbetet med företagsutveckling är att: 1) tydliggöra företagets potential att leverera energi och strategiska vägval kopplade till detta, 2) påvisa efterfrågan och möjligheter till affärsutveckling inom de förnybara energimarknaderna, 3) stödja medlemmarna med kompetens och verktyg att värdera marknadsmöjligheterna samt 4) stödja lokala processer, olika affärsmodeller och samverkan för att matcha kunder och leverantörer.

Näringspolitik och opinionsbildning

De gröna näringarnas möjligheter att leverera förnybar energi beror på en rad omvärldsfaktorer och styrmedel. LRF:s viktigaste näringspolitiska uppgift inom energistrategin är att stärka konkurrenskraften och skapa goda produktionsvillkor för de varor och tjänster som företagarna inom de gröna näringarna hållbart kan tillhandahålla. Det är även viktigt att genom opinionsbildning bidra till att det fattas beslut om ambitiösa mål för förnybar energi i det hållbara samhället. Samtidigt är långsiktiga spelregler viktiga.

LRF har med initiativet Förnybart.nu¹ drivit att samhället ska höja målet för den totala andelen förnybar energi i Sverige till 70 % år 2020 samt att andelen förnybara drivmedel skall vara 20 % år 2020. Högre målsättningar skapar efterfrågan och ger förutsättningar för lönsamma affärer för företagare inom de gröna näringarna.

Statens energipolitiska styrmedel har avgörande betydelse för utvecklingen av energimarknaderna. Det kommer att ta ytterligare ett antal decennier att ställa om energisystemet. LRF behöver ha hög kompetens och beredskap för att stödja de nya energislagen i de förändringar som på sikt kommer. Styrmedel bör både underlätta omställningen och samtidigt stärka konkurrenskraften i de delar som är utsatta för internationell konkurrens. Redan nu förs en diskussion om att påföra skatter på bioenergi. Det är också angeläget att skapa bättre förutsättningar för utvecklingen av förnybar energi utan att andra näringsgrenar inom de gröna näringarna påverkas negativt.

LRF:s roll inom näringspolitik och opinionsbildning är att driva på så att: 1) de gröna näringarnas potential inom förnybar energi ses som en positiv och viktig hållbar dellösning på energi- och klimatfrågorna i Sverige och internationellt, 2) ambitiösa och höga politiska målsättningar sätts för förnybar energi som skapar volym och därmed affärsmöjligheter samt 3) gynnsamma produktionsvillkor, möjligheter för effektivisering och konvertering samt stärkt konkurrenskraft finns för företag inom de gröna näringarna.

FoU och teknikutveckling

Energimarknaderna är stadda i mycket snabb förändring, föranledda av en politik som såväl i Sverige som globalt vill hitta hållbara energilösningar. Därför stimuleras forskning och därför går det fort framåt på forskningsfronten. Stora framsteg görs i beprövade tekniker, samtidigt som nya idéer visar sig gångbara och leder till helt nya tekniker. Sammantaget leder detta till möjligheter för reella tekniksprång i närtid. Efter tekniksprång finns en rad steg att ta innan tekniken är kommersiellt gångbar, men betydelsen av innovationer kan bli stor på medellång till lång sikt.

¹ Förnybart.nu opinionsbildar för förnybar energi och energieffektivisering. Initiativtagare till uppbygget är LRF, Naturskyddsföreningen och Anders Wijkman

Särskilt för drivmedel är det viktigt att följa forskningsfronten. Utvecklingen av åkerbaserade bränslen går stadigt framåt, liksom utvecklingen av drivmedel från skogsråvara. Vilka processer som kommer att vara effektivast i det steget är fortfarande svårbedömt. Flera industrier ligger i startgroparna för mer storskaliga processer. Många aktörer har intressen i att ta fram nya drivmedel och över huvud taget skapa innovationer på energiområdet. Det LRF särskilt behöver bevaka är att de småskaliga, ofta företagsnära och regionala lösningarna inte missgynnas, utan får utrymme i forskningen och teknikutvecklingen.

LRF har nära samverkan med SkogForsk och SLF (Stiftelsen Lantbruksforskning). Samverkan med föreningsföretag och andra är särskilt viktig inom forskning och teknikutveckling, för att optimera resursanvändningen. Dessutom måste LRF samverka i nya konstellationer inom bl.a. teknikutveckling för energiföretagandet, eftersom energiteknikerna delvis ligger utanför LRF:s traditionella samverkansområden.

LRF:s roll inom FoU är att: 1) vara en beställare av forskning och teknikutveckling med ett flexibelt förhållningssätt utifrån affärsmöjligheterna och behovet av småskaliga lösningar, 2) bevaka forskningen och kommunicera relevanta delar till medlemmarna, 3) ha beställarkompetens och resurser för delfinansiering och på så sätt bidra till att utveckla ett mer affärsdrivet forsknings- och utvecklingsarbete samt 4) lyfta fram behovet av företagsnära teknikutveckling och tillhandahålla forskningen möjligheter att testa ny teknik både för leverans av förnybar energi och för att effektivisera och bli oberoende av fossil energi.

Oberoende av fossil energi

Att ha beredskap inför energiomställningen är strategiskt viktigt. Det handlar om att göra klimatsmarta affärer och visa på en hållbar produktion, men också om framtida försörjningstrygghet och konkurrenskraft. Samtidigt är tidsperspektivet en nyckelfråga. Företagen i de gröna näringarna måste ha konkurrenskraftiga villkor nu, under hela omställningsperioden och i framtida fossilfria energimarknader.

Arbetet med hur företagen i de gröna näringarna kan bli oberoende av fossil energi består av två viktiga komponenter i medlemmarnas egen energistrategi: Effektivisera/spara energi och ställa om den egna förbrukningen till förnybar energi. Arbetet med oberoende av fossil energi landar inom fokusområdet företagsutveckling, men även inom näringspolitik och FoU. Uppvärmning är det område där möjligheterna till snabb omställning till förnybart är störst och i många fall redan genomförd. För trädgårdsnäringen har det särskilt stor betydelse, både för att spara pengar och öka affärsmöjligheterna genom att visa på värdet av fossilfri verksamhet. Fossilfrihet öppnar för möjligheter att utveckla mervärdeskoncept i andra produkter, främst livsmedel.

När effektivisering genomförs via t.ex. sparsam körning, att använda ny teknik, inblandning av biodrivmedel och övergång till biobränslen i torkar och växthus bör det till år 2020 vara möjligt att i många företag halvera behovet av fossil energi. Övergången till biodrivmedel drivs idag främst av minskade utsläpp av koldioxid. Det är inte sannolikt att biodrivmedel i framtiden kommer att bli billigare än de fossila. Effektivisering är därför en nyckel för framtida konkurrenskraft.

LRF:s roll i arbetet med oberoende av fossil energi är att: 1) underlätta för medlemmar och företagare att effektivisera och spara energi genom att leverera aktuell kunskap och verktyg samt 2) underlätta företagens omställning till mer hållbara energilag.

Styrelsen föreslår stämman besluta

att uppdra åt riksförbundsstyrelsen att påbörja genomförandet av denna energistrategi.